

KABANATA II : KAHULUGAN NG MGA SALITA

Seksyon 3. Kahulugan ng mga salita. Sangayon sa layunin ng Batas na ito, ang mga sumusunod na salita ay mangangahulugan ng:

a. Lupaing Ninuno maliban sa pasubaling nakasaad sa Seksyon 56 ng Batas na ito, ay tumutukoy sa lahat ng mga pook na sa kalahatan ay pagmamayari ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan na bibubuo ng mga kalupaan, mga katubigan sa ilaya, baybaying dagat, at mga likas yaman dito, na pagmamayari, inangking pagaari, sinaklaw, ginagamit o pinaninirahan ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan, nila mismo o sa pamamagitan ng kanilang mga ninuno, maging ito'y kumunal/pangmadla o panarili, mula pa sa panahong hanggang abot ng alaala (time immemorial), patuloy hanggang sa kasalukuyan maliban kung ito'y nagambala ng digmaan, sapilitang paglikas dahil sa dahas, panlinlang o pagnanakaw o bunga ng mga proyekto ng pamahalaan o iba pang sariling kusang kasunduang sinagayunan ng pamahalaan at mga pribadong indibidwal/korporasyon, na kinakailangan upang matiyak ang kanilang kagalingang pangkabuhayan, panlipunan at pangkalinangan. Isasama dito ang mga lupaing ninuno, kagubatan, pastuhan, lupang residensyal, pansakahan at iba pang mga pansariling lupa anu man ang kasalukuyang kaurian nito, mga lugar na pinangangasuhan, libingan, lugar na sagrado o pinagsasambahan, mga katubigan, mineral at iba pang mga likas yaman, at mga lupang maaaring hindi na tanging ang mga katutubong Pamayanang cultural/Katutubong pamayanan lamang ang naninirahan subalit kinaugaliang kanilang nagagamit para sa kanilang kabuhayan at mga nakaugaliang Gawain, particular ditto ang kahabaan ng hanay na pinaninirahan ng mga

Katutubong pamayanang Kultural/Katutubong
Pamayanan na nananatiling lagalag (nomad)

at/o mga nagpapalipatlipat na mambubungkal
(shifting cultivators);

b. Lupang Ninuno maliban sa pasubaling
nakasaad sa Seksyon 56 ng batas na ito, ang
lupang ninuno ay tumutukoy sa lupang ariarian, sinaklaw, inari at ginagamit ng indibidwal, pamilya
o angkan ng mga kasapi ng Katutubong
Pamayanang Kultural/Katutubong pamayanan
mula pa sa panahong hanggang abot ng alaala, sa pamamagitan ng kanilang mga sarili o kanilang
ninuno, sa ilalim ng pagaangking pansarili o

tradisyunal na pagmamayari ng grupo, tuloy-
tuloy hanggang sa kasalukuyan maliban kung

nagambala ng digmaan, sapilitang paglikas dahil
sa dahas, panlilinlang o pagnanakaw, o bilang
bunga ng proyekto ng pamahalaan at iba pang
sarilingkusang kasunduang sinangayunan ng
pamahalaan at pribadong
indibidwal/korporasyon, kabilang subalit hindi
limitado sa, mga lupang residensyal, hagdan hagdag palayan (rice terraces) o palayan, mga
pribadong gubat, kaingin at lupang natatamnan
ng mga punongkahoy;

k. Katibayan ng Pagkilala sa Lupang Ninuno
(CALT) tumutukoy sa titutlo na pormal na
kumikilala sa mga karapatan ng pagmamayari
ng mga Katutubong Pamayanang
Kultural/Katutubong Pamayanan sa kanilang
lupaing ninuno na tinukoy at nasukat nang
naaayon sa batas na ito;

d. Katibayan ng Pagkilala Sa Lupang Ninuno
(CALT) tumutukoy sa titulo na pormal na
kumikilala sa mga karapatan sa pagmamayari
ng mga Katutubong Pamayanang
Kultural/Katutubong Pamayanan sa kanilang
lupang ninuno;

e. Pagaangking Kumunal tumutukoy sa mga pag aangkin sa lupa, at likas yaman o sa mga
karapatan dito, na pagmamayaring pangmadla o
pagmamayari ng buong pamayanan/tribu sa
loob ng isang tukoy na teritoryo o lugar;

g. Mga Kinaugaliang Batas/Katutubong Batas
tumutukoy sa lupon ng mga nakatala at/o di
nakalatang mga alituntunin, kasanayan, kaugalian

na tradisyunal at patuloy na kinikilala,
tinatanggap at sinusunod ng mga Katutubong
Pamayanang Kultural/Katutubong
Pamayanan;

h. Malaya Nauna at Malinang na
Kapaihintulutan (Free and Prior Informed
Consent) Sangayon sa pagkakagamit sa batas
na ito, ay mangangahulugan ng
pagkakasundo sundero ng lahat ng kasapi ng
Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong
Pamayanan na titiyakin sangayon sa kanilang
mga kinaugaliang/katutubong batas at
kagawian, malaya sa anumang panlalang mula
sa tagalabas, panghihimasok at pamimilit, at
natamo at matapos ipagbigay alam at
ipaliwanag nang lubos ang lahat ng kabatiran
ukol sa, layunin at lawak ng Gawain, sa wika
at pamamaraang nauunawaan ng Katutubong
Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan;

i. Katutubong Pamayanang
Kultural/Katutubong Pamayanan tumutukoy
sa isang pangkat ng mga tao o magkakauring
mga lipunan na nakikilala sa sariling
pagpapatunay o pagpapatunay ng iba, na
tuloytuloy na namuhay bilang organisadong
pamayanan sa isang tukoy at kumunal na
teritoryo, na mula pa sa panahong hanggang sa
abot ng alaala ay magmamayari, o
umaangkin, namumuhay at naninirahan sa
naturang mga teritoryo, nabubuklod nga
sariling wika, mga kaugalian, salindunong/tradisyon at iba pang mga
natatanging katangiang pangkalinangan, o
mga pamayanang dahil sa pagtutol sa
pampulitika, panlipunan at pangkalinangang
panghihimasok at pananakop ng mga dayuhan
ay makasaysayang nagging bukod o iba sa
nakararaming Pilipino. Kabilang sa mga
Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong
Pamayanan ay yaong mga tao na itinuturing na
katutubo sa pamamagitan ng kanilang mga
ninuno na nanirahan sa bansa nang una pa sa
panahon ng paglupig o pananakop o sa
panahon ng pagtatatag ng hindi katutubong
mga relihiyon at kultura o nang una pa sa
panahon ng pagtatatag ng mga kasalukuyang
mga hangganan ng estado, na nakapagpanatili

ng ilan o lahat ng kanilang sariling
panlipunan, pangkabuhayan, pangkultura at

pampulitikang mga linangan/institusyon, na
maaaring napaalis na sa kanilang mga
tradisyunal na lupain o kaya'y namumuhay na sa
labas ng kanilang lupaing ninuno.

l. Katutubong Balangkas Pampulitika tumutukoy
sa mga pamamaraan o balangkas ng pang organisasyon at pangkulturang pamumuno, mga
linangan/institusyon, pagkakaugnay, huwaran at
kaparaanan para sa pagbubuo ng mga pasiya at
paglahok, na kinikilala ng mga Katutunong
pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan
tulad ng, ngunit hindi limitado sa, Kapulungan
ng mga Nakatatanda, Kapulungan ng mga
Timuay, Nangangalaga ng Bodong, o anumang
iba pang hukuman o lupong may katulad na
katangian sa mga nabanggit sa unahan;

m. Pagaangking Pansarili tumutukoy sa mga pag aangkin sa lupa at mga karapatan ditto na
marapat para sa mga indibidwal, pamilya at
angkan, kasama, ngunit hindi limitado sa, mga
lupang residensyal, hagdanhagdang palayan at
mga palayan at lupang natatamnan ng mga
punongkahoy;

n. Pambansang Komisyon ng Katutubong
Pamayanan tumutukoy sa tanggapang binuo sa
ilalim ng batas na ito, na mapapasailalim ng
Tanggapan ng Pangulo ng Pilipinas, na siyang
pangunahing tanggapan na pampamahalaan na
may pananagutan sa mga pagbubuo at
pagsasagawa ng mga patakaran, plano at
programa upang kilalanin, pangalagaan at
itaguyod ang mga karapatan ng Katutubong
pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan;

o. Karapatan sa Lupaing Ninuno (Native Title)
tumutukoy sa mga karapatan ng mga
Katutubong Pamayanang cultural/Katutubong
Pamayanan sa lupa at lupain ninuno na may bias
at kinkilala nang una pa sa panahon ng
pananakop, at nakabatay sa katuwiran na, mula
pa sa panahong hanggang abot ng alaala, ay
pribadong pagmamayari na o inaangkin na
pribadong ariarian ng Katutubong pamayanang
Kultural/katutubong Pamayanan, kung kaya't
ang mga lupaing ito ay hindi kailanman nagging

lupang publiko at sa gayon, hindi
mapapasubalian na pribadong pagaari nga ito

ng mga Katutubong Pamayanan/Katutubo
bago pa man ang pananakop ng mga Kastila;
p. Mga Samahang DiPampamahalaan (NGO)
tumutukoy sa mga samahang pribado na may
layuning dinapagkakakitaan at kusangloob
na binuo upang makapagbigay ng ibatibang
mga paglilingkod sa mga Katutubong
Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan, may matibay na kasaysayan/record ng
mabisang paglilingkod at katanggaptanggap
sa pamayanang pinaglilingkuran nito;
q. Samahan ng mga Tao (PO) tumutukoy sa
mga samahang pribado at may layuning di pinagkakakitaan na kusang loob na binubuo
ng mga katutubo, at sa kanilang sariling pasiya
ay maaaring maging kinatawan ng mga
katutubo sa mga usapin na may kinalaman sa
pamayanan.
r. Karapatan sa Salindunong/Tradisyunal at
LikasKayang Paggamit ng LikasYaman
tumutukoy sa mga karapatan ng Katutubong
Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan
sa tuloytuloy at mapangalagang paggamit,
pamamahala, at pangangalaga sa a) mga
kalupaan, hangin, mga katubigan at mga
mineral; b) mga halaman, hayop at iba pang
organismo; k) mga lugar pangisdaan at
pangasuhan; d) mga sagradong lugar; at e) iba
pang lugar na may halagang pangkabuhayan, pangritwal at pangsining sangayon sa
kanilang katutubong kaalaman, paniniwala, sistema at kasanayan; at
s. Panahong Hanggang Abot na Alaala
tumutukoy sa isang takdang panahong
hanggang kayang abutin ng alaala o
natatandaan, ay may tanging katutubong
pamayanang cultural/Katutubong pamayanan
na nagmamayari, sumaklaw, umaangking
bilang mayari; at gumagamit ng isang tiyak
na kalupaan na isinalin sa kanila, sa
pamamagitan ng katutubong batas o minana sa
kanilang mga ninuno, nang naaayon sa
kanilang mga kaugalian at pinagkakaugalian at
salindunong/tradisyon.